

Αγία Τριάδα

Βρίσκεται στη θέση Μπόριο και ήταν κάποτε ενοριακός ναός. Πρόκειται για μονόχωρο τρουλαίο ναό με εσωτερικά τυφλά αψιδώματα. Είναι κατάγραφος από τοιχογραφίες οι οποίες, σύμφωνα με επιγραφή, εκτελέστηκαν από τον ζωγράφο Μιχαήλ τον 17ο αι. Οι εικόνες του τέμπλου είναι των όψιμων μεταβυζαντινών χρόνων (18ου-19ου αι.). Στην αυλή της εκκλησίας βρίσκονται εντοιχισμένοι μαρμαρίνοι μονολιθικοί κίονες πρωτοβυζαντινών ή ρωμαϊκών χρόνων.

Παναγία του Θωδωρή (Κ'τσου)

Ο μέχρι τον 19ο αιώνα ενοριακός ναός, που βρίσκεται στην πλατεία Σαρρούς, συνδυάζει αρχιτεκτονικά στοιχεία τρίκλιτης βασιλικής και σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού. Κτίσθηκε, σύμφωνα με επιγραφή, το 1560 από τον άρχοντα Θωδωρή Μποζίκη και αγιογραφήθηκε τον 17ο αι. Ο ναός διαθέτει ξυλόγλυπτο τέμπλο με αξιόλογες εικόνες του 16ου - 17ου αι.

Ταξιάρχες Μιχαήλ και Γαβριήλ

Βρίσκεται και αυτός στην πλατεία Σαρρούς. Πρόκειται για μονόχωρο τρουλαίο ναό με τυφλά αψιδώματα, κατάγραφο με τοιχογραφίες μεταβυζαντινών χρόνων. Οι εικόνες που φυλάσσονται στον ναό είναι καλής τέχνης και χρονολογούνται στον 16ο και 17ο αι.

Γέννηση της Θεοτόκου (Αρχοντοπαναγιά ή Παναγία του Τσελεπή)

Ενοριακός ναός, στη βόρεια πλευρά της πλατείας Σαρρούς, ο οποίος ανήκει και αυτός στον συνήθη μεταβυζαντινό αρχιτεκτονικό τύπο του μονόχωρου τρουλαίου ναού με τυφλά αψιδώματα. Η νότια όψη του εξωτερικά χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη αψιδώματος. Δεν σώζονται τοιχογραφίες αλλά, τόσο το τέμπλο, όσο και οι εικόνες του είναι καλής ποιότητας μεταβυζαντινών χρόνων, πιθανόν του 18ου αιώνα.

Πέντε Μάρτυρες

Μονόχωρος τρουλαίος ναός με τυφλά αψιδώματα, στην πλατεία Μπρουκ. Στο μεγαλύτερο τμήμα του διατηρούνται τοιχογραφίες μεταβυζαντινών χρόνων, του 17ου ή 18ου αι. Ο ναός χαρακτηρίζεται από την τυπική για τους ναούς του νησιού χρήση του φυσικού βράχου ως δάπεδου.

Ζωοδόχος Πηγή Ελεημονήτρια

Βρίσκεται στο κέντρο του οικισμού. Ο κεντρικός πυρήνας του ναού ανήκει στον τύπο του μονόχωρου τρουλαίου με τυφλά αψιδώματα και νάρθηκα στα δυτικά. Από βορρά και νότο πλαισιώνεται με επιμήκεις πτέρυγες, μάλλον μεταγενέστερες. Ο ναός διατηρεί τμήματα τοιχογραφιών που χρονολογούνται, σύμφωνα με επιγραφή, στα 1682, χρονολογία μάλλον και της κτίσεως του ναού.

Επισκοπή

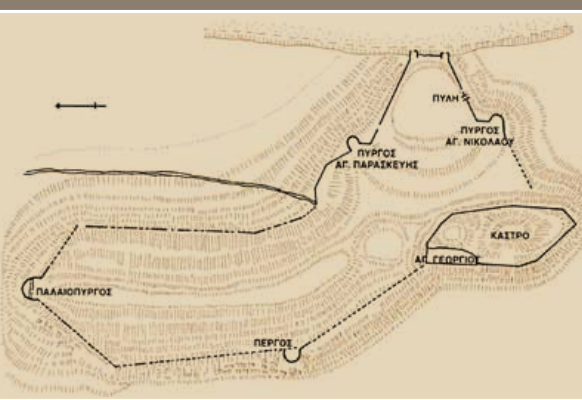
Από τον μνημειώδη ναό σώζεται σήμερα μόνο το ανατολικό τμήμα του, καθώς το κτίσμα καταστράφηκε από σεισμό το 1840, ενώ και πρόσφατοι σεισμοί συνέβαλαν στην περαιτέρω ερείπωσή του. Το μνημείο χρονολογείται με ακρίβεια το 895, σύμφωνα με σωζόμενη κτητορική επιγραφή. Ο ναός είναι ιδιαίτερα σημαντικός, λόγω της ασφαλούς χρονολόγησής του πριν από τον 10ο αι. και διδακτικός, χάρη στον ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό του τύπο. Ανήκει στον μεταβατικό τύπο ναού, αποτελεί δηλαδή συνδυασμό τρίκλιτης βασιλικής και σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού, εκφράζοντας τις αλλαγές που έλαβαν χώρα στη βυζαντινή ναοδομία με το πέρασμα από τη δρομική βασιλική στον περίκεντρο τύπο ναού. Η μορφή του αυτή συγγένευε με το μνημείο της Παναγίας Σκριπούς στον Ορχομενό (873) και με δυο μνημεία του 10ου αι., την Παναγιώτισσα της Γαβρολίμνης και τον Άγιο Ιωάννη της Μεσημβρίας στη Βουλγαρία (10ος αι.). Σε άγνωστο χρόνο μετασκευάστηκε σε τρίκλιτη βασιλική, μορφή που είχε μέχρι την κατάρρευσή του.

Μονή Αγίου Γεωργίου

Μοναστηριακό συγκρότημα στην Ακρόπολη της Σκύρου. Πιθανόν απέκτησε τη σημερινή του μορφή το 1354, όταν ο Δούκας της Νάξου Νικόλαος Dallecarceri επισκέυασε εκ νέου τις οχυρώσεις του κάστρου. Το καθολικό, που έχει δεχθεί μεταγενέστερες επεμβάσεις το 1600, ανήκει στον τύπο του σύνθετου τετρακίονιου με τρούλο. Οι τοιχογραφίες του καθολικού μάλλον είναι σύγχρονες της μεταβυζαντινής φάσης του.

Δεξαμενή (Σκοτεινή Φυλακή)

Μία από τις τρεις δεξαμενές στον ανώτερο περιβόλο του κάστρου. Κατασκευάστηκε πιθανότατα επί Ενετοκρατίας, όπως υποδεικνύουν τα οζυκόρυφα τόξα στο εσωτερικό της και χρησίμευε ως δεξαμενή νερού.

Οι οχυρώσεις της Χώρας

Η αρχαία πόλη της Σκύρου διέθετε δυο σειρές οχυρώσεων, εξωτερική και εσωτερική (ακρόπολη), κατάλοιπα των οποίων διατηρούνται - κυρίως της πρώτης. Από την εξωτερική οχύρωση σώζονται τέσσερις ημικυκλικόι πύργοι, του Αγίου Νικολάου και της Αγίας Παρασκευής στα ανατολικά, ο Παλαιόπυργος στα βόρεια και ο Πέργος στα δυτικά. Τμήματα του τείχους που συνέδεαν τους οχυρωματικούς πύργους διακρίνονται σε αρκετά σημεία, ειδικά στην ανατολική πλευρά. Μεταξύ των πύργων της Αγίας Παρασκευής και του Αγίου Νικολάου δύο βραχίονες των τειχών κατέβαιναν προς την ανατολική ακτή, σχηματίζοντας πιθανώς την κεντρική πύλη της πόλης. Η αρχαία οχύρωση της ακρόπολης αντικαταστάθηκε από νεώτερη στους μεσαιωνικούς χρόνους. Ωστόσο, αρχαίοι δόμοι εντοπίζονται κυρίως στη νότια πλευρά του Κάστρου, πάνω στους οποίους εδράστηκε αργότερα η μεσαιωνική οχύρωση.

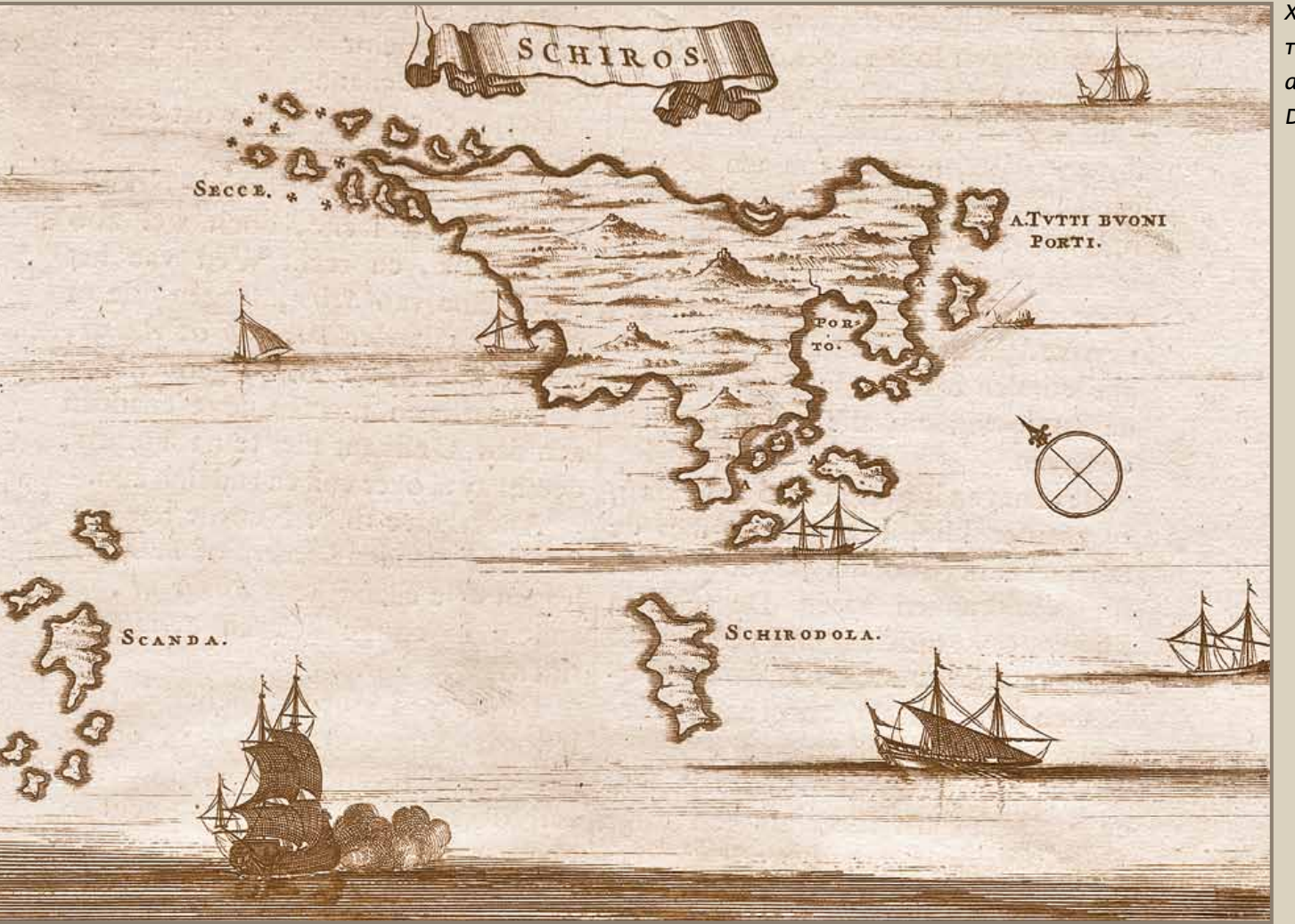
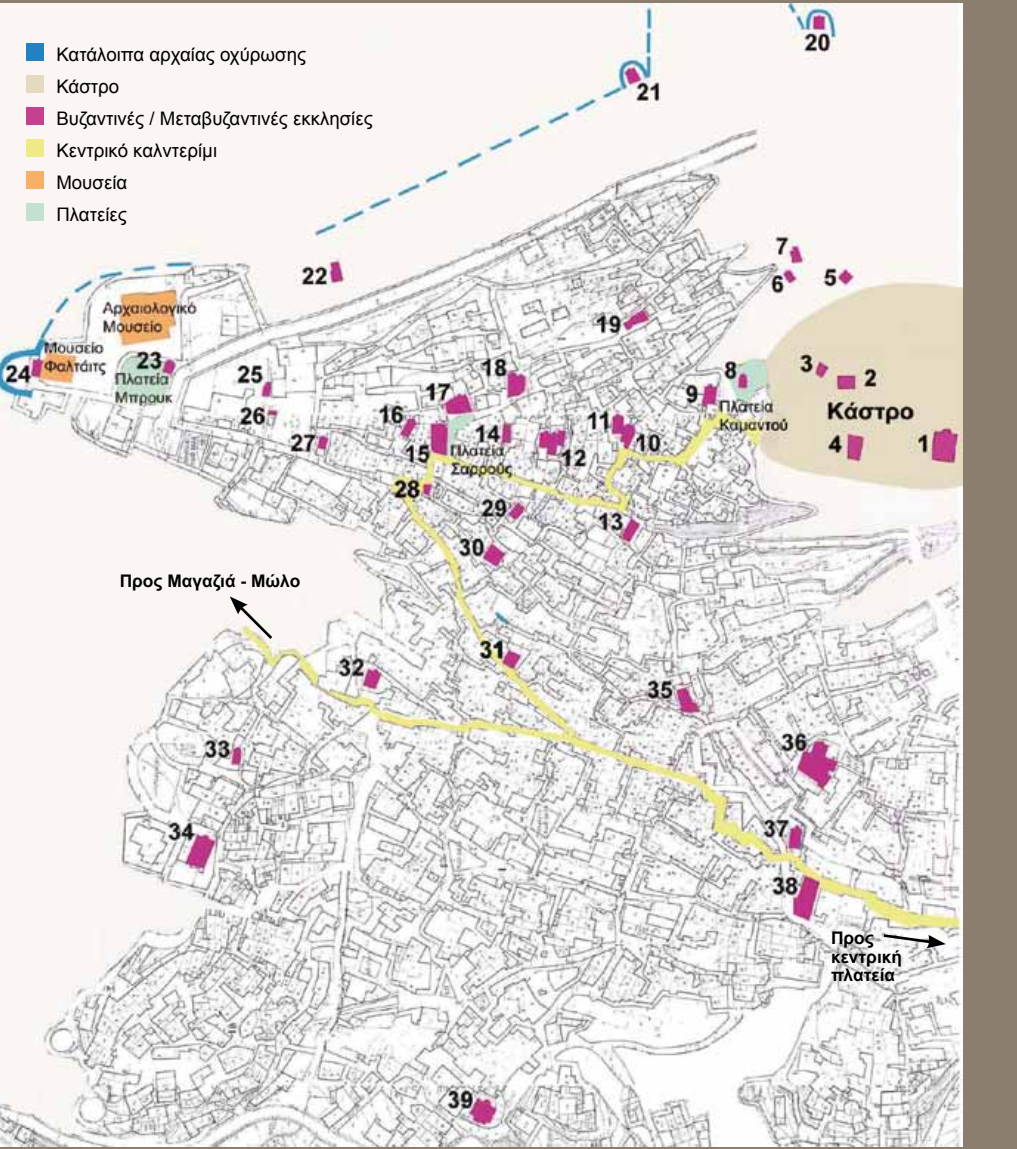

Σχέδιο του Κάστρου και του οικισμού της Σκύρου από τον Coronelli (17ος αι.)

1. Μονή Αγίου Γεωργίου	5. Δεξαμενή δυτικού πρανούς
2. Επισκοπή	6. Πύργοι (,)
3. Δεξαμενή (Σκοτεινή Φυλακή)	7. Πύργος Αγίου Νικολάου
4. Πύλη	8. Πύργος Αγίας Παρασκευής

Τα μνημεία του Κάστρου δεν είναι επισκέψιμα μετά τον σεισμό του 2001.

1. Επισκοπή
2. Άγ. Ιωάννης Χρυσόστομος και Άγιος Γρηγόριος
3. Άγιος Βασίλειος
4. Καθολικό Μονής Αγίου Γεωργίου
5. Άγιος Αθανάσιος
6. Ευαγγελίστρια
7. Άγιος Γεώργιος
8. Άγιος Ιωάννης Σπασοκαρούτης
9. Άγιος Νικόλαος
10. Αγία Τριάδα
11. Άγιος Δημήτριος
12. Χριστός, Θεοτόκος, Άγιος Ιωάννης
13. Παναγία (Κυρά Ψωμού)
14. Αγία Θεοφανώ
15. Αρχοντοπαναγιά
16. Χριστός Οικονομίδη
17. Παναγία Κ'τσου, Ταξιάρχες
18. Ταξιάρχες
19. Άγιοι Απόστολοι
20. Άγιος Νικόλαος
21. Αγία Παρασκευή
22. Άγιος Κωνσταντίνος
23. Αγία Τριάδα
24. Άγιος Γεώργιος
25. Ευαγγελίστρια
26. Άγιος Νικόλαος
27. Πέντε Μάρτυρες
28. Άγιος Ιωάννης στα Δρομάλια
29. Άγιος Ιωάννης ο Φράγκος
30. Άγιος Δημήτριος - Αγία Παρασκευή
31. Αγία Άννα
32. Άγιος Αντώνιος, Άγιος Χαράλαμπος
33. Αγία Μαρίνα
34. Άγιος Ιωάννης
35. Χριστός του Μίγα
36. Παναγία Ελεημονήτρια
37. Άγιος Μηνάς
38. Παναγία Μελικαρού (Μητρόπολη)
39. Εισόδια Θεοτόκου (Ατρεκκλήσα)

Κείμενα: Εύη Ντάφη, Μιχάλης Καραμπίνης ■ Επιμέλεια σχεδίασης: Ελίνα Αγγέλη ■ Φωτογραφίες: Μιχάλης Καραμπίνης, Ελίνα Αγγέλη ■ Επιμέλεια: Μιχάλης Καραμπίνης ■ Καλλιτεχνική επιμέλεια - επιμέλεια εκτύπωσης: Άρης Βιδάλης ■ Τα σχέδια των Dapper και Coronelli προέρχονται από τη συλλογή του Νίκου Αναγνώστου ■ © 23η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Λεωφ. Αθηνών 24Β, 341 00, Χαλκίδα, 22210 - 22402, 23eba@culture.gr

Χάρτης της Σκύρου από τον Dapper (1688)

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΣΚΥΡΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - 23η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Η σημερινή Χώρα της Σκύρου, κατά τους **πρωτοβυζαντινούς χρόνους (4ος - 7ος αι.)**, είναι η πρωτεύουσα του νησιού, αποτελώντας τον κύριο οικισμό του ήδη από την αρχαιότητα. Μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 5ου - 6ου αι., που εντοπίζονται στη βυζαντινή εκκλησία της Επισκοπής στο Κάστρο, μαρτυρούν ίσως την ύπαρξη παλαιοχριστιανικού ναού στη θέση της Επισκοπής ή στην ευρύτερη περιοχή του Κάστρου, γεγονός που επιβεβαιώνει την ιστορική πληροφορία για παρουσία επισκόπου στο νησί ήδη από τον 4ο αι. Αρχιτεκτονικά μέλη που εντοπίζονται σε διάφορα σημεία της υπαίθρου φανερώουν την ύπαρξη παλαιοχριστιανικών βασιλικών και πιθανότατα δευτερευόντων, μικρότερης έκτασης οικισμών. Κατά την περίοδο αυτή συνεχίζεται η εκμετάλλευση των λατομείων μαρμάρου του νησιού, που είχε ξεκινήσει από τους ρωμαϊκούς χρόνους. Μάρμαρο Σκύρου, μεταξύ άλλων περιοχών, απαντά στη Ρώμη, την Πομπηία, την Καρχηδόνα και την Αλεξάνδρεια.

Στους **μεσοβυζαντινούς χρόνους (8ος - 12ος αι.)**, η Σκύρος χρησιμοποιείται ως βάση του βυζαντινού στόλου για την εποπτεία της ευρύτερης περιοχής, καθώς επίσης περιστασιακά και ως τόπος εξορίας πολιτικών αντιπάλων του αυτοκράτορα. Το 895 ιδρύεται στο Κάστρο ο Επισκοπικός Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου, στα χρόνια του αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ΄ του Σοφού, σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή. Το 960 ο αυτοκράτορας Νικηφόρος Φωκάς, καθ' οδόν για την απελευθέρωση της Κρήτης από τους Άραβες και συνοδευόμενος από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, περνάει από τη Σκύρο, όπου κατά την παράδοση ιδρύει τη Μονή του Αγίου Γεωργίου. Τον 10ο -11ο αι. η μοναχή Γλυκερία δωρίζει εκτεταμένες γαίες του νότιου τμήματος του νησιού στη Μονή, όπως συνάγεται από τη Θέση (Κώδικα) του Μοναστηριού.

Το 1204, μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους και την κατάκτηση μεγάλων τμημάτων της βυζαντινής αυτοκρατορίας, η Σκύρος κατακυρώνεται στον Λατίνο αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης, ξεκινώντας έτσι η εποχή της **δυτικής κυριαρχίας του νησιού (1204 - 1538)**. Κατά την περίοδο αυτή εγκαθίσταται καθολικός Επίσκοπος στον ναό της Επισκοπής, ενώ ο ορθόδοξος μετακινείται στον ναό του Αγίου Ιωάννη στα "Κοχύλια". Οι δυτικοί κυρίαρχοι, λόγω της ανάγκης ισχυροποίησης της θέσης τους, φροντίζουν για την επισκευή των τειχών του Κάστρου. Ακολουθεί περίοδος αναστάτωσης, κατά την οποία η Σκύρος, για λίγες δεκαετίες (1403-1453), επιστρέφει στις κτήσεις του Βυζαντίου. Το 1453, μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, το νησί περιέρχεται στη Βενετία, που ορίζει δικό της Έπαρχο.

Η περίοδος της **τουρκοκρατίας (1538 - 1830)** ξεκινά με την κατάκτηση του νησιού από τον Τούρκο αντιναύαρχο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσσα, ωστόσο η παρουσία των Τούρκων περιορίζεται στην ετήσια είσπραξη των φόρων και σε θέματα διοίκησης. Ακολουθεί περίοδος σχετικής ηρεμίας, με εξαίρεση το 1652, κατά τη διάρκεια του Βενετοτουρκικού πολέμου, όταν ο Βενετός ναύαρχος Λεονάρντο Φώσκολο καταστρέφει τμήμα των οχυρώσεων του Κάστρου και εξανδραποδίζει πολλούς κατοίκους. Τα χρόνια της Τουρκοκρατίας κέντρο της εμπορικής και οικονομικής ζωής εξακολουθεί να αποτελεί η Χώρα. Πολυάριθμοι μεταβυζαντινοί ναοί χτίζονται τόσο στον οικισμό όσο και στην ύπαιθρο. Μετά την απελευθέρωση και την υπαγωγή της Σκύρου στο ελληνικό κράτος (1830) ο οικισμός εξαπλώνεται ως την παραλία (Μαγαζιά).